

Ooit worden de rivieren onze contramal

Pratend over de natuur in open interviews kunnen gewone mensen soms heel mooie dingen zeggen. Bijvoorbeeld, vaag en aarzelend: 'De natuur is ... de natuur is je tegenover ... als er geen natuur was dan was alles van de mensen ... als er geen natuur was dan zou je niet meer weten wat mens zijn is ... dat je bestaat, als het ware.' In dit diepe beeld wordt de natuur gezien als *wildheid*, en het is die wildheid die de mensen nodig hebben, om zichzelf tegenaan te kunnen definiëren, als contramal, om echt mens te zijn. In wildheid, zei een filosoof eens, is de toekomst van de wereld. In een enquête is een keer aan mensen gevraagd om aan te geven welk landschapsbeeld ze prefereerden. Ze konden kiezen uit vier omschrijvingen: Als eerste 'een geordend landschap, ingericht door en voor mensen', dan 'een afwisselend, parkachtig landschap', vervolgens 'een landschap met veel ruige natuur waar je veel kunt doen en beleven' en ten slotte, door de onderzoekers toegevoegd aan het rijtje om toch ook een paar van die meest romantiserende *new age*-achtige mensen een kans te geven: 'een landschap waar je de grootsheid en krachten van de natuur kan ervaren.' In de enquête bleek tot ieders verrassing 50 procent van de mensen dit laatste beeld te prefereren. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat er geen maatschappelijke vraag is naar gewone picknicknatuur of wandelbos, maar toch horen we in deze enquête een geluid dat lijkt op de uitspraak in het interview: er is in

mensen een verlangen naar dat Andere, naar die natuur die echt wildheid is. Over honderd jaar is Nederland helemaal aangeharkt. Alles is stad, park, zorgboerderij en wandelbos. Alleen die rivieren van ons, die laten zich niet zomaar temmen. Het water komt echt, en er komt waarschijnlijk steeds meer. De rivieren brengen hun eigen autonomie, hun eigen wildheid, dwars door Nederland, dwars door onze cultuur.

Over honderd jaar zijn we allemaal manager. We zijn allemaal bezig met systemen, met organisaties, met machines en met elkaar, in een eindeloze spiegeling van taal en meta-taal. Over honderd jaar zegt de ene dokter tegen de zoveelste overwerkte, depressieve, van zichzelf en het leven vervreemde manager: 'Er is nog maar één oplossing voor U, mevrouw. U moet op de Wandeling.' Over honderd jaar weet iedereen precies wat dat betekent: neem wat kleren mee, een tasje crackers en een hengel, ga bij Rotterdam naar de rivier en ga door de wildernis. Want dijken zijn er niet meer. En als je er dan bij Nijmegen weer uitkomt, dan ben je beter.

Laten we dus nu maar alvast geen andere huizen meer maken dan huizen die kunnen drijven, en geen andere dijken dan die je kan opblazen, met dynamiet en vreugde.

WOUTER T. DE GROOT

Prof.dr.ir. W.T. de Groot doceert sociale milieuwetenschap aan de universiteiten van Leiden en Nijmegen. Hij is verbonden aan het Centrum voor Water en Samenleving van de Universiteit Nijmegen, waar hij, samen met prof.dr. Toine Smits, het project 'Freude am Fluss' leidt. In dit internationale project - dat onlangs subsidie van de EU ontving - wordt onderzocht hoe de positieve kanten van het leven langs rivieren kunnen worden omgezet in innovatieve plannen en een nieuwe manier van planning, waarin overheden en lokale gemeenschappen samenwerken (degroot@maw.kun.nl).